

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเพศได้ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยอาจพิจารณาจากสถิติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติพบว่าสถิติการข่มขืนกระทำชำเราในช่วงปี พ.ศ. 2552-2556 เจ้าหน้าที่ตำรวจรับแจ้งความ 4,000 คดีต่อปี เท่ากับทุก 2 ชั่วโมงจะเกิดเหตุการณ์กระทำความผิด แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมได้เพียง 2,400 คดีต่อปีเท่านั้น แต่จากการสำรวจอาจเกิดคดีข่มขืนกระทำชำเรา 30,000 คดีต่อปี เท่ากับทุก 15 นาทีจะเกิดเหตุการณ์กระทำความผิด ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวที่ไม่ได้แจ้งความถึง 87 เปอร์เซ็นต์ กล่าวคือ สัดส่วนของจำนวนคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้กระทำความผิดได้น้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนคดีที่รับแจ้งความ ประกอบกับความผิดที่ไม่ได้ถูกบันทึกไว้ในสารบบของการแจ้งความผ่านสถานีตำรวจ ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน อาทิ เช่น เขี้ยวรู้สึกอาย หรือ ถูกข่มขู่ หรือ ผู้กระทำความผิดเป็นคนใกล้ชิด เป็นต้น แสดงให้เห็นว่ามีผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศเป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดทางเพศโดยปกติทั่วไปจะเข้าใจว่าการกระทำความผิดทางเพศ ผู้กระทำความผิดกับผู้ถูกกระทำต้องเป็นบุคคลที่ไม่รู้จักกันมาก่อน แต่ความเป็นจริงแล้วส่วนใหญ่ผู้กระทำความผิดและผู้ถูกกระทำมีความสัมพันธ์รู้จักกัน หรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาก่อนในฐานะใดฐานะหนึ่ง กล่าวคือ เป็นคนคุ้นเคย เช่น เพื่อน เพื่อนบ้าน ครู อาจารย์กับลูกศิษย์ บุคคลในครอบครัวเช่น บิดา พ่อเลี้ยง เครือญาติ เป็นต้น โดยมูลนิธิหญิงชายก้าวไกลพบว่า ผู้ถูกกระทำส่วนใหญ่อายุเพียง 11-15 ปี และรองลงมาอายุ 16-20 ปี¹ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้กระทำความผิดเลือกที่จะกระทำต่อเด็กเนื่องจากเหยื่อมีสภาพร่างกายที่อ่อนแอทางชีวภาพ ยากต่อการช่วยเหลือตนเอง หรือป้องกันตนเองให้พ้นจากภัยอันตรายดังกล่าว หรือ อาศัยโอกาสที่ผู้กระทำมีอำนาจเหนือเหยื่อ เช่น อำนาจจากการเป็นผู้ปกครอง ผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือ ลักษณะซึ่งผู้ถูกกระทำเป็นเด็ก

¹ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2557). สถิติคดีข่มขืน (พ.ศ. 2552-2556) (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: pitc.police.go.th. [2560, 7 มิถุนายน].

² มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล. (2560). สถานการณ์การข่มขืน (ออนไลน์). เข้าถึงจาก: www.wmp.or.th. [2560, 2 มิถุนายน]

ต้องพึ่งพาอาศัยผู้กระทำความผิด เป็นต้น เมื่อผู้ถูกระทำและผู้กระทำความผิดมีความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว ผู้กระทำความผิดจึงอาจฉวยโอกาสในการกระทำความผิดได้ง่ายมากกว่าเหยื่อที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน

โดยจะพบได้ว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศเป็นภัยร้ายแรงอย่างหนึ่งในสังคมที่ส่งผลคุกคามต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนในสังคม รัฐจึงต้องมีมาตรการในการป้องกันและปราบปรามภัยจากการล่วงละเมิดทางเพศ จึงต้องมีการออกกฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในสังคม โดยได้มีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 9 มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 276 ถึงมาตรา 287/2 และนอกจากนี้ยังมีการกำหนดเหตุเพิ่มโทษเฉพาะตัวไว้ในมาตรา 285 วางหลักว่า ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 276 ถึงมาตรา 280 และมาตรา 282 ถึงมาตรา 283 เป็นการกระทำต่อผู้สืบสันดาน ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล ผู้อยู่ในความควบคุมตามหน้าที่ราชการหรือผู้อยู่ในความปกครอง ในความพิทักษ์หรือในความอนุบาล ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ในหนึ่งสาม

หากพิจารณาจากประเด็นปัญหาของงานวิจัยตามประมวลกฎหมายอาญา บทบัญญัติมาตรา 285 จะเห็นได้ว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่จะเป็นเหตุเพิ่มโทษต้องเป็นกรณีบุคคลที่ใช้อำนาจปกครองตามกฎหมาย แต่ไม่ได้บัญญัติครอบคลุมไปถึงการกระทำของบุคคลที่ใช้อำนาจปกครองตามความเป็นจริง จึงทำให้ไม่อาจปรับใช้เหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 285 กับกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางเพศเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองตามความเป็นจริงหรือบุคคลในครอบครัวที่เกิดขึ้นจริงได้ในสังคมปัจจุบัน จึงเกิดประเด็นกรณีพ่อเลี้ยงกระทำความผิดเกี่ยวเพศลูกเลี้ยง หรือญาติกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศต่อเด็ก ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 219/2554 วินิจฉัยว่ากรณีที่พ่อเลี้ยงข่มขืนกระทำชำเราลูกเลี้ยง ไม่อาจถือว่าเป็นการกระทำชำเราแก่ผู้สืบสันดานและผู้อยู่ในความปกครองตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 285 เนื่องจากผู้อยู่ในความปกครองตามบทบัญญัติดังกล่าว หมายถึงผู้อยู่ในความปกครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น พ่อเลี้ยงไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราแก่ผู้สืบสันดานและผู้อยู่ในความปกครองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 คงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคแรก นอกจากนี้คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8720/2549 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8825/2554 มีแนวคำพิพากษาทำนองเดียวกันว่า กรณีลุงเขยกระทำชำเราเด็กซึ่งเป็นผู้อยู่ในความปกครองก็ตามคงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 เนื่องจากมารดาของเด็กเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1566 แม้มารดาเด็กส่งผู้เสียหายมาอยู่กับลุงเขยและป้าซึ่งเป็นพี่สาวของมารดาเด็กตั้งแต่ยังเล็กก็ตาม การกระทำของลุงเขยต่อเด็กจึงไม่ใช่การกระทำต่อผู้อยู่ในความปกครองตามกฎหมาย จากปัญหาดังกล่าวมีผลทำให้ผู้ใช้

อำนาจปกครองตามความเป็นจริง ไม่ต้องรับโทษหนักขึ้นหนึ่งในสามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 เพียงแต่ต้องรับโทษตามกฎหมายเหมือนบุคคลทั่วไป เพราะขาดองค์ประกอบตามกฎหมาย

ส่วนประเด็นอีกประเด็นหนึ่ง คือ กรณีบิดา มารดา ญาติมีส่วนรับรู้โดยเป็นตัวการหรือเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศของบุคคลในครอบครัวซึ่งปรากฏให้เห็นจากสื่อต่างๆไม่ว่าจะทางโทรทัศน์ ทางสื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น ดังกรณีแม่บังคับลูกสาววัย 15 ปีให้พ่อเลี้ยงข่มขืน ด้วยความหวาดกลัวลูกสาวจึงยอมหลับนอนกับพ่อเลี้ยงและถูกล่วงละเมิดทางเพศต่อเนื่องนับ 10 ครั้ง โดยทุกครั้งแม่จะนั่งดูอยู่ด้วยหลังจากมีเพศสัมพันธ์แม่ก็จะนำยาคุมฉุกเฉินมาให้รับประทานทุกครั้ง³ ถือว่าเป็นตัวการร่วม สำหรับกรณีผู้สนับสนุนกรณีนาง ก. มารดาของเด็กหญิง ข. ที่มักมีพฤติกรรมในการเปิดโอกาสให้สามีใหม่ของตนอยู่ในที่ลับตาคนกับบุตรของตนเองเป็นประจำ โดยนาง ก. รู้ว่าสามีใหม่นั้นมีเจตนาที่จะกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศต่อเด็กหญิง ก. อยู่แล้ว อย่างเช่น การเดินทางไปอยู่ในกระท่อมปลายนาด้วยกันสามคนแล้วตนก็จะกลับมาบ้านก่อนเสมอ ซึ่งการปล่อยให้เด็กหญิง ข. ได้อยู่กับสามีใหม่ตามลำพัง⁴ นั้นเป็นการกระทำใดๆอันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกแก่สามีใหม่ก่อนกระทำความผิดทางเพศแก่เด็กหญิง ข. แล้ว ดังนั้นนาง ก. ถือเป็นผู้กระทำความผิดในลักษณะของการเป็นผู้สนับสนุนความผิดเกี่ยวกับเพศตาม มาตรา 86 ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว เป็นต้น เมื่อพิจารณาแล้วว่าบิดา มารดา ญาติมีสายสัมพันธ์ที่ละเอียดซับซ้อน ใกล้ชิดพิเศษแตกต่างจากบุคคลอื่นทั่วไป กลับมีส่วนร่วมรับรู้หรือสนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าว โดยจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของบุคคลดังกล่าวจึงเป็นเรื่องร้ายแรง ซึ่งการกระทำเช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ถูกระทำความผิดทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างมิอาจเยียวยาแก้ไขได้ เนื่องจากผู้กระทำเป็นบุคคลในครอบครัวที่มีหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองและให้การดูแลผู้ถูกระทำความผิดจากภัยอันตรายอื่น กลับมาเป็นผู้กระทำความผิดต่อเด็กเสียเอง

นอกจากนั้นยังมีปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศของบุคคลในครอบครัวของประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติมาตรา 285 ไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความผิดด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ที่มีแนวคิดในการคุ้มครองและลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายทั้งสองฉบับให้หมายรวมถึงพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง ผู้ปกครองสวัสดิภาพ นายจ้าง ตลอดจนบุคคลอื่นซึ่งรับเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดูหรือซึ่ง

³ ผู้จัดการออนไลน์. (2553). จับแม่ข่มขืนบังคับลูกสาวเธอพ่อเลี้ยง (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9530000110437>. [2560, 7 มิถุนายน]

⁴ ไทยรัฐออนไลน์. (2559). สลดเด็กหญิงวัย 14 ปีถูกพ่อเลี้ยงข่มขืนนานกว่า 5 ปีคาดแม่รู้เห็นเป็นใจ (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/content/726438>. [2560, 1 ตุลาคม].

เด็กอาศัยอยู่ด้วย ครอบครัวอุปถัมภ์⁵ ในขณะที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้หมายความรวมถึงคู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกันด้วย⁶ ซึ่งคำนิยามตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวถือเป็นคำนิยามโดยกว้างซึ่งครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว แต่ในขณะที่บทบัญญัติมาตรา 285 ตามประมวลกฎหมายอาญากลับกำหนดไว้แต่เพียงผู้ใช้อำนาจปกครองตามกฎหมายเท่านั้นทำให้คุ้มครองผู้ถูกกระทำคามผิดได้เพียงบางกรณี

จากกรณีดังกล่าวนี้ไม่สามารถใช้บังคับได้ในกรณีที่เป็นการล่วงละเมิดทางเพศของบุคคลในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันใกล้ชิดมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการกระทำคามผิดทางเพศที่กระทำโดยบุคคลทั่วไป เป็นการยากที่จะเป็นการรักษาความสัมพันธ์อันดีของครอบครัวให้เสมือนสภาพเดิม เพราะการทำความผิดดังกล่าวของสมาชิกในครอบครัวย่อมส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจอย่างอย่างรุนแรงยากที่จะกลับมาใช้ชีวิตร่วมกันในครอบครัวดังเดิม

ดังนั้น จึงควรต้องพิจารณาแนวทางการบัญญัติคามผิดสำหรับกรณีการกระทำคามผิดทางเพศของบุคคลในครอบครัว เมื่อพิจารณาจากความร้ายแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้น ฐานะของบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวพันใกล้ชิดมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากบุคคลทั่วไป เพื่อเป็นเหตุเพิ่มโทษในคามผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 285 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของสังคมไทย ควรมีการกำหนดฐานคามผิดของบิดา มารดา บุคคลในครอบครัวกรณีที่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำคามผิดดังกล่าวเป็นลักษณะคามผิดเฉพาะ เนื่องจากบิดา มารดา บุคคลในครอบครัวมีหน้าที่ต้องปกป้องคุ้มครองและให้การดูแลผู้ถูกกระทำคามผิดจากภัยอันตรายกลับมาเป็นผู้กระทำคามผิดเสียเอง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำคามผิดเกี่ยวกับเพศของบุคคลในครอบครัว
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำคามผิดเกี่ยวกับเพศของกฎหมายประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ

⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4

⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3

3. เพื่อศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาโดยการเปรียบเทียบการกำหนดความผิดและโทษเกี่ยวกับเพศของบุคคลในครอบครัว ของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขหรือการกำหนดความผิดและโทษเกี่ยวกับเพศของบุคคลในครอบครัว

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

แม้ว่าประมวลกฎหมายอาญามาตรา 285 ได้บัญญัติเหตุเพิ่มโทษเฉพาะตัวของบุคคลผู้ใช้อำนาจปกครองตามกฎหมาย แต่การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยเฉพาะผู้ใช้อำนาจปกครองตามความเป็นจริงและกรณีบิดา มารดา บุคคลในครอบครัวมีส่วนรับรู้โดยเป็นตัวการ หรือเป็นผู้สนับสนุน ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 285 ประมวลกฎหมายอาญา โดยกำหนดให้ครอบคลุมไปถึงบุคคลในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวพันใกล้ชิดกันในลักษณะที่พิเศษแตกต่างจากบุคคลทั่วไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ทำการศึกษาที่เกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับเพศของบทบัญญัติกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือข้อคิดเห็นต่างๆ ของประเทศไทย คือ ประมวลกฎหมายอาญาในลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 อีกทั้งยังได้ทำการศึกษายกบทบัญญัติกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือข้อคิดเห็นต่างๆ ของต่างประเทศโดยเฉพาะ กลุ่มที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) คือ สหรัฐอเมริกา และประเทศกลุ่มที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) คือ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การดำเนินการศึกษาวิจัยฉบับนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์จากหนังสือ คำพิพากษาศาลฎีกา บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัยและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 285 กรณีผู้ใช้อำนาจปกครอง ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจาก

เอกสารดังกล่าวมาวิเคราะห์หาข้อสรุป ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data) จากเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อประกอบการดำเนินการศึกษา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำความคิดเกี่ยวกับเพศของบุคคลในครอบครัว
2. เพื่อทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความคิดเกี่ยวกับเพศของกฎหมายประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อทราบถึงปัญหาและผลของการวิเคราะห์ปัญหาการกำหนดความคิดและโทษเกี่ยวกับเพศของบุคคลในครอบครัวของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
4. เพื่อทราบถึงแนวทางการแก้ไขหรือการกำหนดความคิดและโทษเกี่ยวกับเพศของบุคคลในครอบครัว

1.7 นิยามศัพท์

1. ผู้สืบสันดาน หมายถึง กระทำแก่ผู้สืบสันดานในทางสายโลหิตที่แท้จริง⁷
2. ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล ไม่ได้หมายถึง ผู้ที่มีความสัมพันธ์ในฐานะครู หรืออาจารย์ซึ่งมีหน้าที่สอนหรือเคสสอนศิษย์เท่านั้น แต่ครู หรืออาจารย์นั้นต้องมีหน้าที่ควบคุมดูแลปกป้องรักษาตัวศิษย์ และกระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติต่อศิษย์ในระหว่างมีหน้าที่ดังกล่าวด้วย⁸
3. ผู้ที่อยู่ในความควบคุมตามหน้าที่ราชการ หมายถึง ผู้กระทำความผิดที่มีหน้าที่ควบคุมและผู้ถูกกระทำอยู่ในความควบคุม⁹
4. ผู้อยู่ในความปกครอง หมายถึง ผู้อยู่ในความปกครองโดยชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹⁰
5. ผู้ที่อยู่ในความพิทักษ์ หมายถึง บุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ เช่น สติปัญญาอ่อน และอยู่ในความพิทักษ์ของผู้พิทักษ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹¹

⁷ คำพิพากษาศาลฎีกา 2993/2530

⁸ คำพิพากษาศาลฎีกา 421/2546

⁹ คำพิพากษาศาลฎีกา 2453/2515

¹⁰ คำพิพากษาศาลฎีกา 219/2554

¹¹ คณิต ฒ นคร. (2559). *กฎหมายอาญาภาคความผิด* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 527.

6. ผู้ที่อยู่ในความอนุบาล หมายถึง บุคคลวิกลจริตซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ และอยู่ในความอนุบาลของผู้อนุบาลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹²

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 527.